

के. के. शैलजा
(आरोग्य मंत्री, केरळ)

आम्ही केंद्रात सत्तेत असतो तर आरोग्य यंत्रणेचं राष्ट्रीयकरण केलं असतं- के. के. शैलजा

भारतातील पहिला कोविड रुग्ण केरळात आढळून आला. त्यानंतर केरळच्या डाव्या आघाडीच्या सरकारने यावरील उपाययोजना करण्यास सुरुवात केली. कोरोनाला रोखण्यात केरळने मोठ्या प्रमाणात यश मिळवलं होतं. आता दुसऱ्या लाटेची शक्यता दिसताच केरळ सरकारने अॉक्सीजन निर्मितीला सुरुवात केली होती. अनेक राज्यांना केरळने अॉक्सीजन पुरवठा केला. देशातील बहुसंख्य राज्ये कोरोनाच्या हल्ल्याने आणि सरकारच्या ढिसाळ कारभाराने घायकुतीला आले आहेत. पण केरळसारखं छोटं राज्य अशा विपरीत परिस्थितीतही नियोजन करत आहे. केरळच्या आरोग्य मंत्री आणि मार्क्सवादी कम्युनिस्ट पक्षाच्या नेत्या के. के. शैलजा यांची 'बिझनेस लाईन' ने मुलाखत घेतली आहे. त्यातील अनुवादित संपादित अंश.

प्रश्न - या संकटापासून कोणते धडे घ्यावेत?

शैलजा - मला वाटतं या महामारीतून दोन महत्त्वाचे धडे आपण घ्यावेत. एक म्हणजे आपल्या देशाला सुयोग्य नियोजनाची गरज आहे आणि आपली आरोग्य व्यवस्था सुधारण्यासाठी विकेंद्रित अंमलबजावणी करणाऱ्या यंत्रणेची गरज आहे. आणि दुसरं म्हणजे सार्वजनिक आरोग्य व्यवस्थेतील गुंतवणूक वाढवण्यात अजिबात उशीर करता कामा नये. *आपण आपल्या जीडीपीच्या केवळ एक टक्के खर्च आरोग्य यंत्रणेवर करतो. तो किमान १० टक्क्यांपर्यंत वाढवला पाहिजे.* क्यूबासारखे देश आरोग्य व्यवस्थेत मोठ्या प्रमाणात गुंतवणूक करतात.

प्रश्न - तुम्ही काय सूचना कराल?

शैलजा - मी डाव्या विचारसरणीची आहे. या देशातील आरोग्य व्यवस्थेबद्दल मी काही सांगावं असं वेगळं काही नाही. *पण आता डाव्या पक्षांचं सरकार जर केंद्रात असतं, तर आम्ही आरोग्य आणि शिक्षणाचं राष्ट्रीयकरण केलं असतं** आरोग्य व्यवस्थेवर सरकारचं नियंत्रण असायला हवं, म्हणजे गरीब असो वा श्रीमंत प्रत्येकाला न्याय्य उपचार मिळू शकतील. सध्याचं केंद्रातलं सरकार भांडवलवादी विचारांचं आहे. पण तरीही भांडवली धोरणं राबवून सुद्धा आरोग्य सुविधेत सुधारणा करण्याचा प्रयत्न त्यांनी करायला हवा. खासगी आरोग्य यंत्रणेचं नियमन त्यांनी करायला हवे. जेणे करून गरीब जनतेची पिळवणूक होणार नाही.

प्रश्न - या संदर्भात तुमच्या मते कुठले आदर्श मॉडेल आहेत?

शैलजा - स्कॅन्डिनेव्हियन देश. जगातील सर्वोत्तम आरोग्य सुविधा तिथे पुरवली जाते. मी एकदा युनायटेड किंग्डमला गेले आहे. तिथले प्राथमिक क्षेत्र आणि क्यूबातील फॅमिली डॉक्टरची यंत्रणा यांनी मला प्रभावित केलं. त्या धरतीवर आम्ही केरळमध्ये कुटुंब आरोग्य केंद्र सुरू केले. आरोग्य व्यवस्थेत प्राथमिक, माध्यमिक आणि विभागीय स्तरावर अधिकाधिक गुंतवणूक करण्याची गरज आहे. नियमासहीत एका विकेंद्रित नियोजनाची गरज आहे.

केंद्रित नियोजन आणि विकेंद्रित अंमलबजावणीच्या जोरावर क्यूबाने आरोग्य क्षेत्रात खूप काही साध्य केले आहे. त्यांची आरोग्य यंत्रणा जनवादी आहे. त्यांचं विकेंद्रकरणाचं धोरण इथेही राबवता येऊ शकतं.

प्रश्न - केरळ आणि इतर राज्यात काय फरक आहे?

शैलजा - आम्ही २०१६ ला सत्तेवर आलो, तेव्हा आमच्या लक्षात आलं की प्राथमिक आरोग्य केंद्र फक्त दुपारपर्यंत सुरू असतात. तिथं लॅबची सुविधा नाही. त्यामुळे रुग्णांना साध्या सर्दी, खोकल्यासाठी शहरात जावं लागतं.

प्रतिबंधात्मक उपायांवर लक्ष केंद्रित करण्याची माझी इच्छा होती. रोजच्या जीवनशैलीशी निगडीत आजारांची संख्या केरळात जास्त आहे. प्राथमिक आरोग्य केंद्रात लोकांची व्यक्तीगत देखभाल करण्याची आवश्यकता आहे.

आम्ही आमच्या प्राथमिक आरोग्य केंद्राचं रूप आधी बदललं. नवीन इमारत, त्यात शौचालय, लॅब, रुग्णांना बसण्यासाठी खोलीची व्यवस्था केली. लसीकरणाची खोली मुलांना सुखावह वाटेल अशी केली. या पायाभूत सुविधा उभारण्यासाठी आम्हाला लोकांनी देखील मदत केली.

९४६ प्राथमिक आरोग्य केंद्रांपैकी ६१७ केंद्रांच्या इमारती नवीन आहेत. ही एक जनचळवळ आहे. १०० पैकी जास्त केंद्रांना नॅशनल क्वालिटी अशुरन्स स्टॅण्डर्ड्स (NQAS) चे प्रमाणपत्र मिळाले आहे. आम्ही तालुकास्तरावरची रुग्णालये सुधारली. काही रुग्णालयांमध्ये तर कापॅरिट रुग्णालयांपेक्षा जास्त सुविधा आहेत. विभागीय पातळीवरील रुग्णालय सुधारली. वैद्यकीय महाविद्यालयांचं आधुनिकीकरण केलं. नवीन महाविद्यालये उघडली. आधुनिक दर्जाच्या साधनांची येथे उपलब्धता आहे. आम्ही मेडिसीनमधील संशोधनाला प्रोत्साहन दिले.

२०१६ पर्यंत राज्यातील ३७ टक्के लोकसंख्या सरकारी रुग्णालयांवर अवलंबून होती. आता ५० टक्क्यांपेक्षा जास्त लोक सरकारी आरोग्य सुविधांचा लाभ घेतात. या बदलामुळे आम्ही महामारीला तोंड देऊ शकतोय. आरोग्य सुविधा स्वस्त, सहज उपलब्ध होणाऱ्या आणि अनुकूल असाव्यात हे आमचं धोरण आहे

प्रश्न - अॉक्सीजन आणि लशीची उपलब्धता हा सध्याचा महत्वाचा मुद्दा आहे, तुम्ही याकडे कसं पाहता?

शैलजा - केंद्र सरकारकडे याविषयी ठोस नियोजन हवं. केरळ देशाचा भाग आहे. ते वेगळं बेट नाही . अॉक्सीजनची संभाव्य अडचण आम्हाला आधीच दिसली होती. राज्याच्या औद्योगिक मंत्रालयासोबत मे २०२० मध्ये आम्ही बैठक घेतली. पलक्कड जिल्ह्यात अॉक्सीजन प्लान्ट उभारण्याचा निर्णय आम्ही घेतला. आमचा निर्णय अतिशय योग्य होता हे आता समजतय. आता आमच्याकडे पुरेसा अॉक्सीजन साठा आहे. पण त्याच्या पुरवठ्यात अडचण येत आहे. अधिकाधिक टँक आणि सिलेंडरच्या सहाय्याने ही अडचण सोडवण्याचा प्रयत्न करत आहोत.

केंद्राने राज्यासोबत घेतलेल्या बैठकीत फक्त आकडेवारी सांगण्यात आली. पण आमच्या लशीच्या मागणीवर कुठलही आश्वासन दिलं नाही.

केंद्र सरकारचं लशी संबंधीचं धोरण लस निर्मिती करणाऱ्या कंपन्यांना अफाट नफा मिळवून देणारं आहे. केंद्र सरकारने लस निर्मितीकडे नफा कमावण्याचा उपक्रम म्हणून पाहू नये. राज्ये कंपन्यांशी सौदा करू शकत नाहीत. लोकांचं आरोग्य आणि जीव ही आमची प्राथमिकता आहे. केंद्रानेच राज्यांना लशीच्या पुरेशा कुप्या द्याव्यात.

लशीचा पुरेसा पुरवठा होत नाही. केंद्राने याबाबत राज्यांना विश्वासात घेणं आवश्यक आहे. जर आम्हाला पुरेशी लस मिळाली तर एका महिन्यात ही दुसरी लाट आम्ही नियंत्रणात आणून दाखवू. याबद्दल आम्हाला पूर्ण खात्री आहे.

मुलाखतकार - ए. एम. जिगीश २९ एप्रिल २०२१